

Analgetika pro systémovou aplikaci – monokomponentní:

paracetamol, PAR (*Paralen®*, *Panadol®*, *Paramax® aj.*) → *tbl, cps, tbl eff, sacc, susp, supp*
 D: 10–15 mg/kg à 4–6 hod
 CAVE: játra, alkohol, nevědomé užívání více LP s paracetamolem
 KI: těžká insuficience jater, akutní hepatitida

max. jedn.: 1 g
 max. denní: 3 g (4 g)
 max.: 10 dní

t_{1/2} = 2–3 hod

ibuprofen, IBU (*Brufen®*, *Ibalgin®*, *Nurofen® aj.*) → *tbl, cps, tbl dis, gra eff, sir, susp, plv sol, supp*
 D: 200–400 mg à 4–6 hod s/po jídle
 CAVE: GIT, ledviny, nadužívání, LI (jiná NSA, antikoagulancia, ginkgo)
 KI: vrédy a krvácení GIT v anam., 3. trim G, warfarin!

max. jedn.: 400 mg
 max. denní: 1,2 g
 max.: 10 dní

t_{1/2} = 2 hod

diklofenak (*Voltaren 25®*, *Diclofenac AL 25®*, *Veral 25®*) → *tbl, cps, supp*
 D: 25–50 mg à 4–6 hod nalačno nebo s jídlem dle LP
 CAVE: GIT, ledviny, srdce, LI
 KI: vrédy a krvácení GIT v anam., NSA vyvolané astma, ICHS, závažné selhání jater/ledvin/srdce (NYHA II-IV), 3. trim G

max. jedn.: 50 mg
 max. denní: 75(150) mg
 max.: 5-7 dní

t_{1/2} = 2 hod

naproxen (*Nalgesin S®*, *Etrixenal®*) → *tbl*
 D: Etrixenal®: 500 mg a poté 250 mg à 6–8 hod s/po jídle
 Nalgesin S®: 275 mg (sůl) à 8–12 hod s/po jídle
 CAVE: GIT, ledviny, srdce, LI
 KI: vrédy a krvácení GIT v anam., NSA vyvolané astma, závažné selhání jater/ledvin/srdce, 3. trim G

max. jedn.: 500 mg
 max. denní: 750 mg
 max.: 7 dní

t_{1/2} = 12–15 hod

dexketoprofen (*Dexoket®*) → *tbl, (gra sol)*
 D: 25 mg à 8 hod
 CAVE: GIT, ledviny, srdce, fototoxicita, LI
 KI: vrédy a krvácení GIT v anam., NSA vyvolané astma, závažné selhání jater/ledvin/srdce, IBD, 3. trim G, L

max. jedn.: 25 mg
 max. denní: 75 mg
 krátkodobě

t_{1/2} = 1,6 hod

acetylsalicylová kyselina, ASA (*Aspirin®*, *Acylpyrin®*, *Stacyl® aj.*) → *tbl, cps, tbl eff*
 D: 400–1000 mg à 4–8 hod s/po jídle
 CAVE: GIT, ledviny, srážlivost krve, LI
 KI: vrédy a krvácení GIT, astma, větší chirurgické výkony, MTX, 3. trim G, při horečce děti do 16 let

max. jedn.: 1 g
 max. denní: 4 g
 max.: 10 dní

t_{1/2} = 1–6 hod (D-závislý)

guaifenezin (*Guaajacuran®*) → *tbl*
 D: 200–400 mg 2–5x denně (obvykle 3x)
 CAVE: alkohol, řízení motorových vozidel, ve stáří riziko pádu
 KI: myasthenia gravis, děti do 6 let

max. jedn.: 400 mg
 max. denní: 2,4 g

t_{1/2} = 1 hod

Lokálně aplikovaná analgetika:

CAVE: velká plocha → systémové účinky, NE na rány a sliznice!

ibuprofen 5% gel/crm (*Dolgit®*, 14+, *Ibalgin®*- 12+) D: 3–4x denně 4–10 cm dle vel. plochy, jemně vetřít
diklofenak 1% gel (*Voltaren®*, *Almiral®*, *Flector®*, *Olfen®*, *Veral® aj.*- vše 14+) D: 3–4x denně 2–4 g dle vel. plochy, jemně vetřít
empl (*Olfen®*, *Flector®*- obě 16+) D: 2x denně nalepit
4% drm sol (*Diky®*- 14+) D: 4–5 stříků 3x denně (max. 15 stříků/den)
naproxen 10% gel (*Emoxen®*- 12+) D: 2–6x denně asi 4 cm dle vel. plochy, jemně vetřít
nimesulid 3% gel (*Aulin®*- 12+) D: 2–3x denně asi 3 g (6 cm) dle vel. plochy, jemně vetřít
indometacin 1% gel (*Indobene®*- 14+) D: 3–4x denně 1–5 g dle vel. plochy, jemně vetřít
1% drm sol (*Elmetacin®-dosp.*) D: 3–5x denně (max. 7,5 ml/den)
piroxikam 1% crm (*Hotemin®*- 14+) D: 3–4x denně 1–3 cm dle vel. plochy, jemně vetřít
kapsaicin 2,89% empl (*Capsicolle®*) D: nalepit na max. 8 hod, lze 3x denně max. týden
hydroxyethyl-salicylát 3%+ tct arnicae 10% drm sol (*Arnidal®*- 15+) D: 2–3 stříky a zopakovat za 10 min nebo na obvaz, 3x denně
diethylamin-salicylát 10%+ myrtekain 1% crm (*Algesal®*- 12+) D: 2–3x denně
diethylamin-salicylát 5%+ aescin 1% gel (*Reparil®*) D: 1–3x denně

Čistě analgetické kombinace pro systémovou aplikaci (kombinace s dekongestivy, antitusiky apod. neuvedeny):

PAR 200 mg+ ASA 250 mg+ kofein 50 mg (*Acifein®*- 16+, *Thomapyrin®*- 12+) D: ½–2 tbl à 4–6 hod s jídl (max. 3(<15 L.)–6 tbl/den)
PAR 250 mg+ ASA 250 mg+ kofein 50 mg (*Migralgin® bez horečky 12+*, *jinak 17+*) D: 1–2 tbl à 4–6 hod s jídl (max. 6 tbl/den)
PAR 325 mg+ guaifenezin 130 mg+ kofein 70 mg (*Ataralgin®*- 15+) D: 1–2 tbl à 4–6 hod (max. 6 tbl/den)
PAR 500 mg+ kofein 65 mg (*Paralen extra®*, *Panadol extra®*- 12+) D: 1–2 tbl à 4–6 hod (max. 6–8 tbl/den)
ASA 450 mg+ kofein 65 mg (*Acylcoffin®*) D(16+): 1–2 tbl à 4–8 hod (max. 8 tbl/den), výjimečně dětem v D: 30–60 mg ASA/kg/den
propyfenazon 300 mg+ PAR 150 mg+ kofein 50 mg (*Valetol®*- 15+) D: 1–2 tbl a dále 1 tbl à 4–6 hod (max. 5 tbl/den)
propyfenazon 150 mg+ PAR 250 mg+ kofein 50 mg (*Saridon®*- 12+) D: 1–2 tbl à 6–8 hod (max. 6 tbl/den)

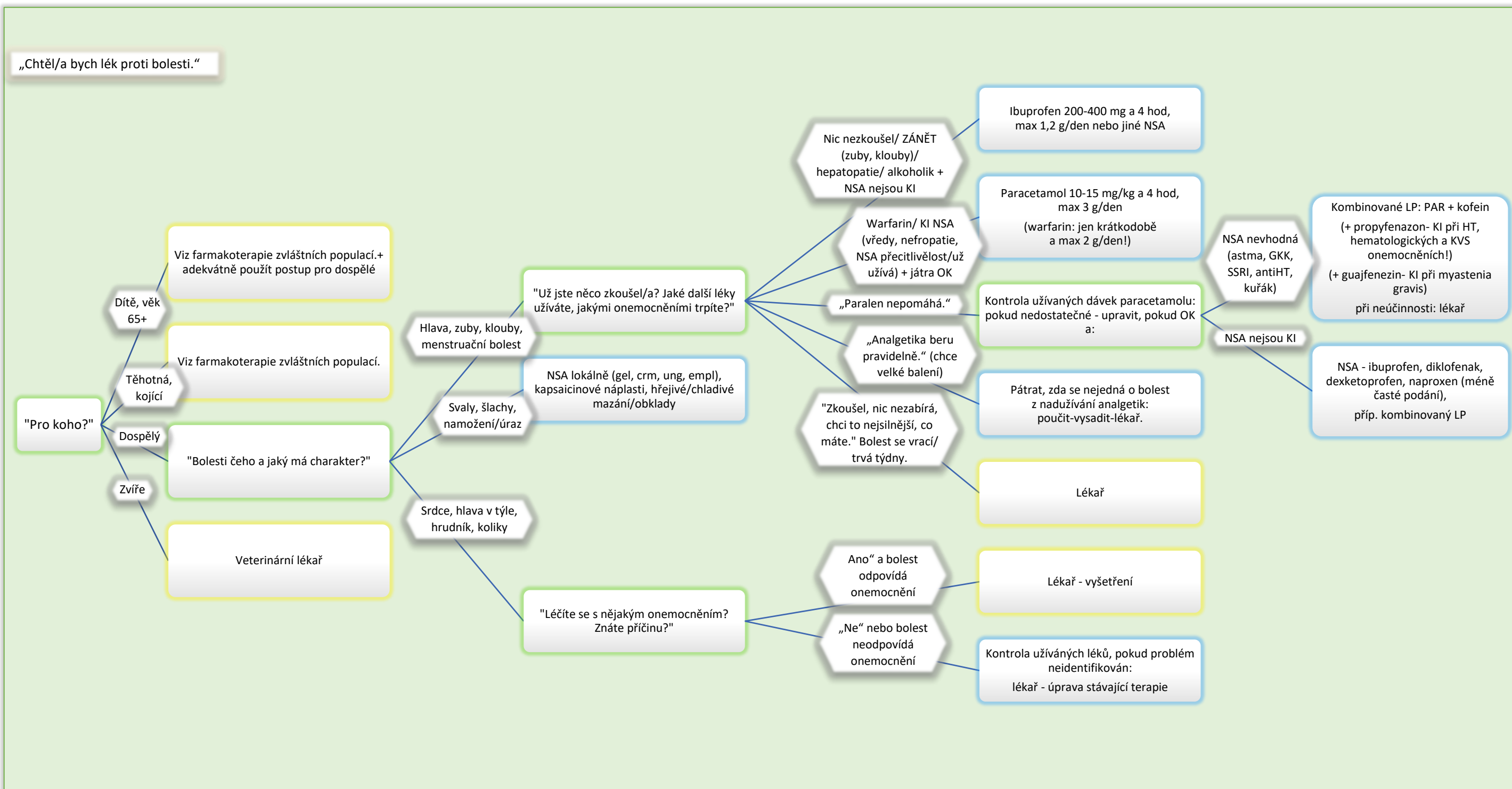
Vybrané lékové interakce (LI) s příklady jejich řešení:

- IBU x ASA** (a obecně NSA x NSA) – zvýšené riziko GIT krvácení, snížený kardioprotektivní účinek ASA → zvážit PAR místo NSA; pokud lékař pacientovi schvaluje tuto kombinaci, měla by být léčba krátkodobá nebo jistěná gastroprotekcí PPI, po jídle a vysvětlit pacientovi, jak vypadají varovné příznaky krvácení (tmavá stolice)
- IBU x ginkgo** – zvýšené riziko intrakraniálního krvácení, obzvlášť při déletrvajícím užívání této kombinace a u starších osob → vyhnout se kombinaci
- NSA x antihypertenziva (ACE, sartany, BB, diuretika)** – snížený antihypertenzní účinek, zvýšené riziko nefrotoxicity (zvlášť při kombinaci IRAAS+diuretikum) a ostatních NÚ NSA → upozornit na možné zvýšení TK – NSA užít až pár hodin po antiHT (kdy je vrchol jejich účinku), dlouhodobé užívání NSA nedoporučit, při chronických bolestech informovat o ožnosti preskripce opioidních analgetik (zde vhodnější)
- NSA x GKK** – zvýšené riziko GIT krvácení → zvážit PAR místo NSA nebo gastroprotekcí PPI při nutnosti dlouhodobé terapie
- NSA x SSRI** – zvýšené riziko GIT krvácení → zvážit PAR místo NSA nebo gastroprotekcí PPI při nutnosti dlouhodobé terapie
- NSA x Li** – zvýšené sérové koncentrace lithia → opatrně a při varovných symptomech (nauzea, zvracení aj.) → lékař
- NSA x metotrexát** – obzvlášť u antineoplastických D MTX → pokud má užívat spolu, upozornit lékaře/ pacienta, aby monitoroval hematotoxicitu (počet krevních bb), nefrotoxicitu a hepatotoxicitu (JIT)
- NSA x warfarin** – zvýšené riziko krvácivých NÚ → volit PAR, ale při potřebě vyšších D než 2 g/den nebo nutnosti dlouhodobé analgetické léčby odkázat na lékaře
- paracetamol x warfarin** – ačkoli PAR je pro warfarinovaného pacienta z VPL analgetik 1. volbou, i zde dochází k interakci, vedoucí k zvýšení INR (závislé na dávce PAR), a tím zvýšení krvácivých NÚ → pokud by měl pacient užívat PAR dlouhodobě, řeší se častějším monitoringem INR + max. D PAR: 2,0–2,5g/den
- paracetamol x alkohol** – hepatotoxicita už při terapeutických D PAR → alkohol nepít
- NSA x SSRI** – zvýšené riziko GIT krvácení → zvážit PAR místo NSA nebo gastroprotekcí PPI při nutnosti dlouhodobé terapie
- NSA x Li** – zvýšené riziko GIT krvácení → zvážit PAR místo NSA nebo gastroprotekcí PPI při nutnosti dlouhodobé terapie
- NSA x GKK** – zvýšené riziko GIT krvácení → zvážit PAR místo NSA nebo gastroprotekcí PPI při nutnosti dlouhodobé terapie

Racionální užívání volně prodejných ANALGETIK

Projekt IVA 2016FaF/3140/79, ÚHFT FaF VFU Brno
 Autoři: Mgr. Karolína Sochorová, Mgr. Jiří Procházka,
 PharmDr. Bc. Hana Kotolová, Ph.D.

Farmakoterapie zvláštních populací:

DĚTI: 1. volba: **paracetamol**, na zánětlivé potíže: **ibuprofen**

Při horečce je KI **acetylsalicylová kys.!**

	paracetamol v D: 10–15 mg/kg à 6 hod (à 4 hod: 6+) nebo D: 45–60 mg/kg/den rozdělená do 3–5 dávek	ibuprofen v D: 4–10 mg/kg à 6 hod (à 8 hod) nebo D: 25–35 mg/kg/den rozdělená do 3–4 dávek
3-12 měs.	susp (Panadol pro děti®, Paralen®), supp (Paralen 100®: ≥7 kg, Panadol baby®: ≥9 kg)	susp (Ibalgin baby®, Nurofen pro děti 2%®, Brufen®), supp (Nurofen pro děti 60®: ≥6 kg)
1-3 roky	susp, supp (Panadol junior®: ≥15 kg)	susp, supp (Nurofen pro děti 125®: ≥12,5 kg)
3-6 let	tbl (Paralen 125®), susp, supp	susp, supp
6-12 let	tbl (½-1 tbl Paralen 500®), tbl eff (½ tbl Panadol rapide®), susp, supp (Paralen 500®: ≥34 kg), vícekompozitní LP (Coldrex junior® sacc)	tbl à 200 mg (≥20 kg), susp (Nurofen pro děti 4%®, Ibalgin junior®), disp tbl (Nurofen pro děti active®), gra eff (Brufedol 200®: ≥30 kg)
12-15 let	tbl (Paralen 500®: ≥34 kg), tbl eff, supp, vícekompozitní LP (Coldrex® tbl)	tbl/cps à 400 mg (≥40 kg), gra eff/plv sol, lokální (Ibalgin gel®), vícekompozitní LP (Nurofen stopgrip®)

DÁVKOVÁNÍ suspenzí pro děti (střed doporučených terapeutických rozmezí):

věk	hm. (kg)	jedn. D paracetamolu susp 24 mg/ml	věk	hm. (kg)	jedn. D ibuprofenu susp 2% = 20 mg/ml	4% = 40 mg/ml
3–6 měs.	5–6	3 ml (=72 mg PAR)	3–6 měs.	6–8	2,5 ml (=50 mg IBU)	-
	7–8	4 ml (=96 mg PAR)	6–12 měs.	9–10	3,5 ml (=70 mg IBU)	-
6–12 měs.	9–10	5 ml (=120 mg PAR)	1–2 roky	11–13	4,5 ml (=90 mg IBU)	-
1–2 roky	11–13	6 ml (=144 mg PAR)	2–3 roky	14–16	6 ml (=120 mg IBU)	-
2–3 roky	14–16	8 ml (=192 mg PAR)	3–6 let	17–20	7 ml (=140 mg IBU)	-
3–6 let	17–20	10 ml (=240 mg PAR)		21–25	8 ml (=160 mg IBU)	4 ml
	21–25	13 ml (=312 mg PAR)	6–12 let	26–33	10 ml (=200 mg IBU)	5 ml
6–12 let	26–33	16 ml (=384 mg PAR)		34–40	13 ml (=260 mg IBU)	6,5 ml
	34–40	20 ml (=480 mg PAR)				

TĚHOTNĚ: 1. volba: nefarmakologická opatření, **paracetamol**, volit **monokompozitní LP**

	1. volba	2. volba
1. trimestr		ibuprofen (FDA: B), s ostatními NSA méně zkušeností,
2. trimestr	paracetamol (FDA: B)	krátkodobě lze kombinace s kofeinem, kapsaicinové náplasti (FDA: B)
3. trimestr		x

KOJÍCI: **paracetamol** a **ibuprofen** u kojících považovány za bezpečné, jejich přestup do mateřského mléka je nízký; s opatrností lze i ostatní NSA, ale naproxen není vhodný pro delší t_{1/2}; vyhnout se kombinaci s **kofeinem!**

STARŠÍ 65+: CAVE: polyfarmakoterapie, komorbidity, snížená glomerulární filtrace, co nejnižší účinné dávky, ne dlouhodobě bez vědomí lékaře (hlavně NSA)

komorbidity/komedikace	preference	úprava dávkování/KI
GIT vrédy, astma, nefropatie		mírná hepatopatie: redukce dávky a interval à 6 hod
aortokoronární bypass, SS, HT	→ paracetamol	eGFR 10-50 ml/min: prodloužit interval na 6 hod
antikoagulacia, NSA, GKK		eGFR ≤10 ml/min: prodloužit interval na 8 hod
hepatopatie mírná/střední		nížší počáteční dávka, užívat co nejnižší účinné dávky
alkoholismus	→ NSA – ibuprofen snášen nejlépe	mírná hepatopatie: netřeba upravovat dávku
závažná bolest		CLCr ≤10–60 ml/min: KI
hepatopatie závažná/akutní	lékař	KI: paracetamol, NSA

Veterina: Humánní volně prodejná analgetika zvířeti **nepodáváme!**

Paracetamol je pro kočku toxický (absolutně KI)!
 U psa vyvolá příznaky intoxikace v D=100 mg/kg.
 Běžně dostupná **NSA** vedou u psů a koček k vážnému poškození GIT a ledvin!
Role lékárníka je poučit chovatele o rizicích samoléčby zvířete a odkázat ho na veterináře.

Veterinária s **glukosaminem** a **chondroitinem** na kloubní bolesti psů a koček lze doporučit – mají mírný chondroprotektivní efekt.
 Extrakt z **Boswellia serrata** (inhibitory 5-LOX) k terapii bolestí pohybového aparátu psů a koček lze doporučit.
 D: 2x denně 20-30 mg/kg – dobrá účinnost s mín. NÚ.

Zkratky:	G = gravidita BB = beta blokátor(y) CAVE = pozor CL _c = clearance kreatininu D = dávka/dávkování eGFR = odhadovaná glomerulární filtrace FDA = Food and Drug Administration	G = gravidita GKK = glukokortikoid(y) GIT = gastrointestinální trakt HT = hypertenze iACE = inhibitor(y) angiotenzin-konvertujícího enzymu IRAAS = inhibitor(y) renin-angiotenzin-aldosteronového systému	IBD = nespecifické střevní záněty INR = international normalized ratio JT = jaterní transaminázy KI = kontraindikace KVS = kardiovaskulární systém L = laktace LI = léková(é) interakce LP = léčivý přípravek MTX = metotrexát	NSA = nesteroidní antiflogistikum(a) NÚ = nežádoucí účinek(y) PPI = inhibitor(y) protonové pumpy SS = srdeční selhání SSRI = inhibitor(y) zpětného vychytávání serotoninu TK = tlak krve VPL = volně prodejná léčiva
-----------------	--	--	--	--

Zdroje:
 Mikro-verze AISLP [software databáze]. INPHARMEK spol. s r. o.: Praha. Verze 2016-2. Aktualizace 1. 4. 2016.
 UpToDate: Drug Informations [online databáze]. Alphen aan den Rijn, NL: Wolters Kluwer® [vid. 28. 8. 2016]. Dostupné z: https://www.uptodate.com/Lexi-Comp Online: Lexi-Interact [online databáze]. Alphen aan den Rijn, NL: Wolters Kluwer® [vid. 28. 8. 2016]. Dostupné z: http://online.lexi.com/action/homeVachek J., Tesaf V., Zakiyanov O., Maxová K. a kol. Farmakoterapie v těhotenství a při kojení. Praha: Maxdorf, 2013. ISBN 978-80-7345-333-6.